

Meer natuur op meer

Al geruime tijd verschijnen er kaarten met ‘zoekgebieden’ (geschikte locaties) voor nieuwe natuur. Op deze kaarten staat met name bos ingetekend. Het kabinet wil in 2030 37.000 hectare nieuw bos hebben gerealiseerd. De kaarten met geschikte locaties voor nieuwe natuur, vertonen redelijk wat overlap met de gebieden waar de landbouw op de schop moet vanwege stikstof. Er is nog een overeenkomst: het natuur- en agrarische stikstofplan hebben dezelfde architect.

landbouwgrond

Het is januari 2020. Carola Schouten, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, klopt aan bij landschapsarchitect Berno Strootman. Schouten wil nieuwe bossen realiseren in Nederland. In 2030 moet er 37.000 hectare nieuw bos zijn aangeplant. Schouten wil weten waar die bossen het beste neergezet kunnen worden. Strootman is op

dat moment Rijksadviseur voor het Landschap en maakt deel uit van het College van Rijksadviseurs. Dit college voorziet de overheid van advies over actuele maatschappelijke kwesties, zoals de omgevingskwaliteit. Rijksadviseurs worden benoemd en betaald voor de periode van vier jaar, door het ministerie van Binnenlandse Zaken.

In augustus 2020 levert Strootman het gevraagde advies op: 'Landschap versterken met bomen en bos. Advies voor het ontwikkelen van een Bossenstrategie'. Strootman schrijft in het voorwoord dat bos een enorme bijdrage kan leveren aan een rijk landschap. Maar hij heeft ook een aantal zorgen.

Meer bos vraagt om meer grond en dat zal vaak grond zijn die nu in agrarisch gebruik is. In landbouwkringen krijgt het rapport weinig aandacht.

Later dat jaar, in november 2020, komt minister Schouten met haar 'Bossenstrategie 2030' naar buiten. Ook dit rapport krijgt binnen de landbouw weinig aandacht. Op dat moment is Rijksadviseur Strootman al weer enkele maanden druk met zijn volgende project. Samen met stikstofprofessor Jan Willem Erisman en ambtenaren van het ministerie van LNV werkt hij achter de schermen aan een landbouwvisie om het stikstofprobleem op te lossen. Strootman weekt hiervoor 200.000 euro subsidie los bij LNV, voor zichzelf en Erisman.

Strootman stopt half december 2020 als Rijksadviseur. En werkt in de maanden erna samen met Erisman aan het rapport 'Naar een ontspannen Nederland'. Dit rapport ziet op 1 juli 2021 het levenslicht. Strootman en Erisman wijzen in hun

rapport gebieden aan, waar de landbouw fors op de schop moet vanwege stikstof. Is er een parallel met de eerder verschenen bossenstrategie?

OOSTRAND NOORDOOSTPOLDER, FLEVOLAND

Maart 2022. 88 boeren vinden op eens een brief van Provincie Flevoland in de bus. Deze boeren hebben hun bedrijf in de oostrand van de Noordoostpolder (zie figuur 1, gebied 4). In de brief staat dat de stikstofuitstoot in het gebied met 50 tot 70 procent omlaag moet. De boeren veroorzaken een te grote stikstofneerslag op natuurgebied Weerribben & De Wieden. STAF constateert dat in het gebied geen piekbelasters zitten. Provincie Flevoland bevestigt dat. Bovendien is het gros van de boeren hier akkerbouwer. De Provincie stelt

Figuur 1. Gebieden met grote agrarische (en stikstofopgaven volgens Erisman en Strootman.

1 Piekbelasters zandgronden

5 Hart van Noord-Nederland

4 Weerribben & De Wieden en omgeving

3 Groene Hart

2 Gelderse Vallei

6 Midden-Overijssel

7 De Peel en omgeving

7 De Peel en omgeving

Bron: Naar een ontspannen Nederland, juli 2021

Voor de aanplant van extra bomen is veel landbouwgrond nodig.

Foto: Shutterstock

Bufferzones om N2000-gebieden

‘De commissie-Remkes ziet bufferzones rond Natura 2000-gebieden als een essentiële sleutel voor het oplossen van een deel van de stikstofproblemen. De Bossenstrategie kan hier direct op inspelen’, aldus Rijksadviseur Strootman. ‘Zoek nauwe samenwerking met het stikstofbeleid’, adviseert hij LNV-minister Schouten.

In februari 2021 publiceerde het college van Rijksadviseurs zijn visie voor herinrichting van de Grote Peel (Noord-Brabant/Limburg) in Vakblad Natuur, Bos en Landschap. ‘De grootste problemen voor een goede ontwikkeling van hoogveen zijn verdroging en stikstofdepositie. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) zet in op een bufferzone rondom het Natura 2000-gebied. De Bossenstrategie zou in aanvulling op de NNN hieraan kunnen bijdragen. Hiermee verminderen de twee grootste problemen van het Natura 2000-gebied: verdroging en stikstofbelasting uit de directe omgeving. Bos werkt hier als klimaatbuffer.’ De Rijksadviseur adviseerde een bufferzone van twee kilometer in te richten om het gebied, en deze in te richten met veel bos.

Ook hier lijkt de stikstofvisie van Erisman en Strootman (juli 2021) samen te vallen met de eerdere natuurvisie van het College van Rijksadviseurs waar Strootman deel vanuit maakte.

Berno Strootman (tot december 2020 Rijksadviseur): “Het is niet zo dat we bossen hebben voorgesteld op plaatsen met een grote milieu(stikstof)-opgave. Wel hebben we voorgesteld om rond sommige Natura 2000-gebieden bos aan te planten als buffer.”

Foto: College van Rijksadviseurs / Christiaan Krouwels.

de opgave voor de akkerbouwers even later bij, die wordt 20%.

STAF schuift in mei 2022 aan bij een informatiebijeenkomst van provincie Flevoland, voor de 88 boeren. De provincie vraagt de boeren hun wensen kenbaar te maken. Welke innovatie hebben zij nodig om de vereiste emissiereductie te halen?

De provincie benadrukt niks te kunnen beloven, maar wel haar uiterste best te zullen doen. Boeren die de provincie onlangs op de koffie hadden, vertellen echter een ander verhaal. “De provincie hamert bij ons op opkoop”.

Veel eerder, al in 2020, gaf Provincie Flevoland opdracht aan Strootman en Erisman om een aantal scenario's door te rekenen. Dat leverde het werkdocument ‘Slimme aanpak stikstofopgave biedt kansen voor Flevoland’ op. Uit dit werkdocument blijkt dat de uitgangspunten die gekozen worden, sterk bepalend zijn voor de opgave per gebied.

STAF vraagt bij Flevoland de opdracht aan Strootman en Erisman op. Ook wil STAF weten hoeveel geld de provincie voor dit onderzoek heeft betaald. En waarom de provincie heeft gekozen voor het scenario,

waarbij de grootste opgave bij de 88 boeren komt te liggen. Ondanks diverse reminders was er na drie weken nog geen antwoord. STAF heeft een WOB-verzoek ingediend.

In de landelijke stikstofvisie die Strootman en Erisman in juli 2021 presenteerden, wordt een grote opgave neergelegd bij de oostrand van de Noordoostpolder. Ook vinden we dit gebied terug op de ‘kansenkaart voor bos’ van Provincie Flevoland (maart 2021).

ZUID-FRIESLAND

Friese kranten brachten dit voorjaar kaarten naar buiten, waarop twee gebieden zijn ingetekend met

LNV vraagt Rijksadviseurs Strootman om advies over bossenstrategie (aanplant 37.000 ha extra bos).

JANUARI
2020

AUGUSTUS
2020

SEPTEMBER/OKTOBER
2020

NOVEMBER
2020

DECEMBER
2020

Rijksadviseur Strootman levert advies bossenstrategie op.

LNV publiceert bossenstrategie.

Strootman & Erisman vragen 200.000 euro subsidie aan voor hun project stikstof/landbouwstrategie.

een forse stikstofopgave. Het betreffen:

1. Rottige Meenthe & Brandemeer: 2-km zone. Hier moet de emissie met 50% omlaag.
2. Drents-Friese Wold, Leggelderveld, Fochteloërveen: 10 km zone. Hier moet de emissie met 60-70% omlaag. De stikstofopgave wordt hier neergelegd bij 110 agrarische bedrijven. Het verhaal vertoont veel gelijkenis met dat in de Noordoostpolder. Ook hier verneemt STAF van boeren dat de provincie naar buiten toe spreekt over innovatie. Maar achter de boerderijdeur lijkt opkoop de enige optie te zijn die boeren wordt geboden.

Provincie Friesland is weinig scheutig met het beantwoorden van vragen van STAF. Of er piekbelasters in de ingetekende gebieden zitten, kan Provincie Friesland nog niet zeggen. "Dat onderzoek loopt nog."

Ook hier vallen de ingetekende gebieden samen met de stikstofvisie van Strootman en Erisman. Bovendien vinden we beide gebieden terug op de kanskaart met geschikte locaties voor de aanplant van klimaatbossen.

NATUUR- EN STIKSTOFOPGAVE

De gebieden die enkele jaren geleden werden ingetekend voor nieuwe natuur (bos) en de gebieden waar de landbouw zich geconfronteerd ziet met een forse stikstofopgave, vertonen overlap. De natuur- en stikstof/landbouw-strategie hebben nog een overeenkomst: landschapsarchitect Berno Strootman adviseerde LNV over beide.

Strootman: "Bij het maken van het

adviesrapport 'Landschap versterken met bomen en bos' heeft de stikstofopgave een bescheiden rol gespeeld. Het is niet zo dat we aanplant van bomen of bossen hebben voorgesteld op plaatsen met een grote milieustikstof-opgave. Wel hebben we voorgesteld om rond sommige Natura 2000-gebieden bos aan te planten als buffer."

Dat Strootman nauwe banden heeft met ambtenaren van LNV werd onlangs bevestigd. Een WOB-verzoek bracht documenten over het werk van Strootman en Erisman in de openbaarheid.

Enkele citaten uit die documenten. Een LNV-ambtenaar laat aan collega's weten, in een mail met 'urgentie hoog', dat de subsidie-aanvraag door Strootman eindelijk binnen is. En Strootman begint zijn subsidie-aanvraag aan LNV met: 'Naar aanleiding van de gesprekken die we de afgelopen maanden voerden, dienen Jan Willem Erisman en ik hierbij een verzoek in tot subsidie van ons onderzoek.'

Strootman was ten tijde van die gesprekken met LNV nog als Rijksadviseur verbonden aan de Rijksoverheid. Hij legde deze functie neer rond de dag waarop hij het subsidieverzoek indiende.

Volgens het College van Rijksadviseurs was het Strootman toegestaan met zijn eigen bureau opdrachten voor de Rijksoverheid uit te voeren, mits er geen sprake was van belangenverstremming. Volgens de woordvoerder van dit college werd de subsidie aan Strootman in 2021 toegekend, toen was Strootman geen Rijksadviseur meer. ■

Op zoek naar ruimte voor bos in beekdalen

Voorjaar 2021.

De Unie van Waterschappen geeft haar kenniscentrum STOWA opdracht om op zoek te gaan naar geschikte locaties voor 2.000 hectare nieuw bos in beekdalen. Eind 2021 is het rapport 'Kanskaart nieuw bos in beekdalen' klaar. Waarom 2.000 hectare? Volgens de Unie van Waterschappen is dit de ambitie van de opstellers van de bossenstrategie, het ministerie van LNV en staatsbosbeheer. "Zij hebben de waterschappen gevraagd aan te geven waar dat bos zou kunnen samengaan met de wateropgaven in de beekdalen", aldus de woordvoerder van de Unie van Waterschappen.

Uit het STOWA-onderzoek komt dat beschaduwing van beken een belangrijke bijdrage kan leveren aan de waterkwaliteit. Daarnaast zorgt de aanplant van bos ook voor minder meststoffen in het water. Waar bos staat, wordt niet bemest.

Najaar 2021:

LNV-minister Henk Staghouwer komt met een fors pakket aan maatregelen voor het behalen van de waterdoelen (Kaderrichtlijn Water). In dat pakket ook een forse opgave voor de beekdalen. Hier moeten 100 tot 250 meter brede bufferstroken worden ingericht. Volgens de minister is dat nodig om de stikstofdoelen van de Kaderrichtlijn Water te kunnen halen.

Hoeveel bufferstroken komen er vrij voor de aanplant van bossen? De Unie van Waterschappen zegt hier nog geen beeld van te hebben. "Dit is afhankelijk van de hoeveelheid geld die beschikbaar komt uit het Stikstoftransitiefonds." De Unie van Waterschappen denkt dat het inrichten van bufferstroken met bos wel een wens is van de minister. De mate waarin hangt af van de (water)opgaven in het gebied. Het ministerie ontkent deze gedachte. "Wij bepalen niet of en waar bos komt. Dat bepalen provincies en waterschappen." Volgens LNV zijn de bufferstroken niet direct bedoeld voor realisatie van nieuw bos. "Maar als de beleidsdoelen voor de Kaderrichtlijn Water en bossenstrategie op elkaar aansluiten en het geen belemmeringen voor de waterveiligheid oplevert, is het mogelijk dat beide opgaven in de integrale gebiedsgerichte aanpak in samenhang zullen worden uitgevoerd."

LNV kent 200.000 euro subsidie toe aan Strootman & Erisman.

Provincies aan de slag met stikstof/landbouwstrategie.

HALF DECEMBER
2021

APRIL 2021

JULI
2021

VOORJAAR
2022

Strootman stopt als Rijksadviseur.

Strootman en Erisman leveren hun stikstof/landbouwstrategie 'Naar een ontspannen Nederland' op.